Armonizarea terminologică europeană şi distorsiuni ale discursului lingvistic în limba română *nouă*: între tributul plătit limbii globalizării şi avantajele monosemantismului termenilor

Rodica-Cristina ȚURCANU

1. Introducere[1]

Fenomenul distorsiunii este prezent, ca deviere/deranjament/deformare/ anomalie/oscilare/abatere/modificare/aberație în raport cu o formă inițială, în mediul natural şi cultural: în tehnică (imagine, sunet distorsionat, câmp magnetic, distorsiune fotochimică, tehnici de video-distorsiune), în informatică, în mediul socioeconomic, politic, cultural (distorsiune ideologică, culturală, a valorilor, a politicilor naționale, distorsionarea istoriei; în diplomația publică, imaginea unor evenimente este modificată în funcție de interesele de perspectivă; în mediile de comunicare în masă, informațiile sunt distorsionate prin accentuarea valorii informative a unor elemente); cuvintele pot suferi distorsiuni de sens, prioritățile de cercetare pot fi distorsionate; în comunicarea omului cu sine şi cu lumea pot exista distorsiuni de etiologie neuropsihică (de memorie/judecată/percepție/afective). Considerând orice sistem drept sistem cibernetic, în care modificarea are loc cu scopul limitării unor deranjamente, pe care acesta se va strădui să le elimine, pentru a-şi regăsi echilibrul, distorsiunea în comunicarea lingvistică, privită ca modificare/schimbare, ar fi remodelarea şi adaptarea[2], conform cu principiul

[1] Demersul explorator porneşte de la identificarea câtorva dintre principalele tendințe actuale în utilizarea limbii române, între care unele rezultate din *contactul cu limba engleză* (cu efectul: o limbă *romgleză* şi parțial, *afacereza*), altele, din *utilizarea deficitară a limbii române în mediile de informare*, susceptibile de a fi puse în legătură cu *fenomenul de distorsionare a comunicării lingvistice*, iar altele, apărute ca efect al armonizării terminologiei, al limbajului în general, cu solicitările de comunicare „europeană" şi „globalistă". În lucrare se valorifică rezultatele unor studii teoretice anterioare, asupra contactului lingvistic, structurii lexicului, stilurilor funcționale, economiei limbii şi creativității limbajului, aplicate aici pe un corpus alcătuit în 2007/2008. Lucrarea propune o tipologie a tendințelor actuale în utilizarea limbii române, corelată cu conceptele de *eroare – distorsionare/adaptare – eficientizare*, în legătură cu competențele lingvistice ale multiplicatorilor de limbă română din media, cu experiența de comunicare intra- şi interlinguală, inter- şi multiculturală a vorbitorilor, cu comunicarea specifică culturii organizațiilor *global players*. S-au avut în vedere concepte, teorii şi modele privitoare la internaționalizarea unor limbi (*linguae francae*, limbaje profesionale transfrontaliere şi internaționale), incluziunea reciprocă prezentă în relația limbă – istorie, teoria culturemelor şi contacte lingvistice în comunicarea din domeniul vieții private, transferul de terminologie prin transfer de tehnologie (Țurcanu 2005, 2006, 2007a, b, c, 2008).

[2] „Eines der Grundprinzipien der Kybernetik ist, dass Änderungen nicht kausal, sondern durch den Eingriff der Einschränkung erklärt werden, im Sinne von Widerständen oder Störungen denen dauernd ausgewichen wird [...]. Da ist vor allem die Einsicht gültig, dass Organismen, gleichgültig ob es sich um künstliche oder natürliche handelt, auf Perturbationen im eigenen System reagieren und dass sie [...] das Neutralisieren dieser Perturbationen lernen [...]. Auf uns und unser Wissen bezogen bedeutet das, dass wir [...] lernen können, Störungen und Unstimmigkeiten in unserem eigenen System zu

BDD-V387 © 2009 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:50:38 UTC)

economiei limbii, prin care evoluțiile neeconomice sunt împiedicate[3], adică, în scopul obținerii unui maxim de eficiență cu minim efort, se iau măsuri de simplificare, prescurtare, sistematizare, uniformizare a formelor flexionare etc. În lipsa acestor măsuri, vorbitorul îşi facilitează el însuşi comunicarea, apelând la soluții de comunicare mai eficiente, pe baza observării, decodării şi experimentării de modele străine, care pot fi percepute, în limba în care se transferă, drept distorsiuni.

Definită în domeniul programării neurolingvistice[4], alături de *generalizare* şi *suprimare*, *distorsiunea* este unul dintre cele trei procese universale de modelare, constând în modificarea reprezentărilor interne ale individului, şi, prin adaptare şi până la deformare, generează creativitatea şi *recadrajul* (modificare a cadrului mental în care se înscrie experiența personală), dar şi dificultăți de comunicare[5]. Distorsiunea este un proces care face posibilă modificarea unor detalii de percepție ale experienței individului şi apare, spre exemplu, prin descrierea unei situații, în „culori" mai sumbre sau mai vesele, cu scopul de a influența percepția receptorului sau a individului însuşi, este componentă de bază a creativității şi permite atribuirea de noi semnificații unor fapte vechi. Ceea ce se comunică şi ceea ce receptorul construieşte din acestea nu corespunde neapărat semnificației intenționate. Pentru a rezolva neclarități, *distorsiunea*, în accepția programării neurolingvistice, este demontată, pas cu pas, printr-o serie de *întrebări-cheie* (metamodelul, creat de Grinder şi Bandler în 1975 şi publicat în *The Structure of Magic*), cu scopul de a aduce din *structura de adâncime* (experiența individuală, cineva, a face ceva, când), în *structura de suprafață* (limbajul comunicativ) ceea ce se comunică de fapt. Structura de adâncime, diferită de la individ la individ, duce la erori de înțelegere şi interpretare, şi se poate afirma că partenerii de conversație vorbesc adesea „unul pe lângă altul" sau „cu pereții". Pe baza metamodelului au fost concepute *training*-uri şi cursuri în scop terapeutic, sau de formare a formatorilor şi pregătire a personalului ce exercită profesii pe bază de comunicare verbală, deoarece aduce claritate în comunicarea cotidiană eliminând ambiguitatea[6]. Distorsiuni în comunicarea lingvistică pot fi căutate la emițător, în transmisie (canal, cod) şi la receptor. Distorsiunea generată de emițător poate avea drept cauze lipsa de claritate a obiectivelor vizate, lipsa de coerență, haosul de idei, problemele de concordanță a repertoriului (atribuirea de alte sensuri unor cuvinte), lipsa de concordanță între intenție şi ceea ce comunică. Distorsiunea generată de receptor poate avea drept cauze capacitatea limitată a acestuia de a prelucra informația, lipsa unui sistem de referință comun cu al emițătorului. Modul defectuos de codare-decodare se bazează pe lacune lexicale, gramaticale, de sintaxă, de cod cultural, pe nivelul cognitiv.

Existența în instituțiile UE a unei limbi „europene" sub aspect lexical, corelarea problematicii comunicării cu cea economică, a muncii şi migrației, a căilor

neutralisieren oder zu verhindern [...]" (Glasersfeld 1995: 40–41).

[3] „[Sprachökonomie ist] Ursache bzw. Anlass für die Tendenz, mit einem Minimum an sprachlichem Aufwand ein Maximum an sprachlicher Effektivität zu erzielen. Dieses Ziel lässt sich durch verschiedene Maßnahmen anstreben, z. B. Vereinfachung und Kürzung [...], Verwendung von Abkürzungen, Systematisierung und Vereinheitlichung von Flexionsformen oder analogischer Ausgleich zwischen verwandten Formen" (Bußman 2002: 627).

[4] Apud Techniques NLP PNL lexique http://www.sensus.bepnl1.html; Cristian Balico http://www.PsyVig.com; http://fr.wikipedia.org/wiki/Programmation_neuro-linguistique.

[5] John Grinder şi Richard Bandler definesc termenii pe baza lucrărilor lui Chomsky.

[6] Apud Verzerrung-NLPedia Verzerrung [Distorsion], Metamodell-NLPedia; NLP.at-Das NLP Lexikon ş.a., vezi Bibliografia.

BDD-V387 © 2009 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:50:38 UTC)

de comunicare, a comunităţilor şi organizaţiilor multilingve reprezintă o motivaţie a interesului lingviştilor pentru economie şi a mediului economic pentru discursul lingvistic. Economia limbii este stimulată de utilizarea limbii în sectorul privat, de abilităţile de comunicare solicitate de angajatori, de economie, de mişcările de populaţie, ceea ce este valabil şi pentru limba română, şi contribuie la crearea unei limbi române *noi*. Legătura dintre mediul de afaceri, tehnologie, personal de specialitate, sisteme de management şi limbă, comunicare, contact lingvistic, comunicare interculturală, prin mediile de comunicare de la cele locale şi până la cele globale, dar şi prin intermediul produselor şi desemnării lor se reflectă în circulaţia globală a unei uriaşe mase de unităţi lexicale. Astfel, se reconfirmă străvechea comparaţie între bani şi cuvinte, circulaţia acestora din urmă contribuind la experienţa de comunicare inter- şi multilinguală a vorbitorilor şi la aspectul contemporan al limbilor, printre care şi limba română. Dând atenţie lexicului, performanţa vorbitorului mediu este conformă cu competenţa, intenţia sa etc. şi localizabilă *diatopic*, *diafazic* şi *diastratic*. Dacă limba joacă un mare număr de roluri în dezvoltarea economică şi socială naţională şi internaţională şi este potrivită examinarea ei, din perspectiva economistului, considerând-o în termenii valorii sale economice, iar în termeni economici valoarea limbii nu este o însuşire a limbajului însuşi, ci un indice al aprecierii de către o comunitate relevantă (Kaplan/Baldauf: 1997: 155–156), atunci „Bine ştim că cuvintele trebuie să fie ca banii, că banii aceia sunt buni, care îmblă în toate ţările, aşa şi cuvintele acelea sunt bune care le înţeleg toţi" (Simion Ştefan, Prefaţa la *Noul Testament*, 1648). Conform teoriei marcării materiale, valorile, cuvintele şi preţurile funcţionează analog, limba şi banii sunt comparabile[7]. Vaillancourt elaborează un model-cadru pentru *economia limbii* în care apar o seamă de factori în legătură cu utilizarea limbilor pentru *consum* şi *muncă* şi interacţiunile acestora, modificându-se după *cerere* şi *ofertă*, asemenea raportului variabil *muncă–bunuri–bani*[8], iar măsura valorii limbii se reflectă în retribuţia mai mare (în Germania, Arabia Saudită, Japonia), pentru cel ce posedă abilităţi comunicative mai bune sau investeşte bani şi timp pentru a învăţa, pe când valoarea limbii este indiferentă angajatorilor în S.U.A. şi Australia (Kaplan/Baldauf: 1997: 155–156). Noţiunea de valoare revine în atenţie prin etica economică şi sub alte aspecte: *convenţionalitate*, *comunicare*, *context*, *contract*, *tranzacţie* şi *mediere*, valorile sunt o chestiune de negociere, precum semnificaţia cuvintelor sau preţul bunurilor/mărfurilor[9].

[7] Această comparaţie cu rădăcinile în Antichitate culminează cu teoria deconstrucţiei a lui Jacques Derrida care utilizează comparaţia între limbă şi bani operată de Ferdinand de Saussure (la începutul secolului al XX-lea), pentru a fundamenta preluarea teoriei valorii din ştiinţele economice în teoria sa lingvistică. Semnul lingvistic are parte de semnificaţie numai în relaţie cu alte semne, adică este arbitrar, nu este motivat şi îşi menţine această semnificaţie, nu printr-un element din realitate, ci prin relaţia cu un alt semn, într-un lanţ nesfârşit. Limba nu atinge niciodată realitatea, ci amână oarecum atingerea acestui ţel. Astfel, limba este în mare măsură o structură independentă. Realitatea însăşi este, după Derrida, o altă ordine materială decât limba sau, după Niklas Luhmann, un alt sistem (apud Gernalzick 2000).

[8] Key word: *Grenznutzentheorie* – Wikipedia; teoria utilităţii marginale.

[9] Purtăm răspunderea, prin convenţii şi contracte asupra semnificaţiilor, preţurilor şi valorilor, pentru a crea stabilitate şi de a organiza lumea şi sub aspect etic. Dacă se utilizează şi se creează banii şi limba ca un contract peste timp, modificarea acestora depinde de noi. De-abia prin relativitatea valorilor, responsabilitatea etică devine atât posibilă, cât şi necesară, pentru stabilizarea contextelor de viaţă (apud Gernalzick 2000).

BDD-V387 © 2009 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:50:38 UTC)

În lingvistică, precum în orice alt domeniu de cercetare contemporan, se operează cu modele, adică, printr-o mişcare de gândire, se pleacă de la un bagaj de cunoştinţe anterior constituit şi se ajunge la elaborarea de sisteme formale, deci la reconstrucţii subordonate unor cerinţe precise. Modelele de construire a unui enunţ sau modelele structurale (*patterns*) existente în orice limbă sunt în număr limitat şi se identifică cu respectarea cerinţelor normative (ale fiecărei limbi) de însoţire a verbului, după principiul ocupării locurilor libere dintr-o structură corectă, oferind posibilitatea substituţiei prin unităţi lexicale similare, din aceeaşi clasă. Ca urmare,se poate construi o infinitate de enunţuri cu aceeaşi structură, dar cu unităţi lexicale diferite, respectiv cuvintele sunt variabile, dar structura rămâne aceeaşi (Țurcanu: 2008: 46).

2. Asupra interesului pentru cercetarea contactului lingvistic[10]

Cu toate că „şi în Lumea Veche s-a răspândit experienţa şi convingerea că în lume există doar puţine comunităţi de vorbitori monolinguali, care în propria lor ţară să nu fi venit în contact cu limbi străine sau să nu se fi confruntat cu varietăţi ale unor limbi, sociolecte, dialecte, fenomene lingvistice ca diglosia sau multilingvismul" şi că, „până la urmă, în întreaga Europă, nu prea există comunităţi de vorbitori monolinguale, în sensul restrâns al noţiunii" (Nelde 1980, apud Ţurcanu 2005: 38), niciodată nu s-a pus în discuţie atât de insistent ca în zilele noastre impactul vreunei *lingua franca* asupra altei limbi, cum este limba engleză în zilele noastre, chiar dacă rolul *economiei limbajului* în *creativitatea* acestuia, dar şi în *schimbarea limbii* şi a *dificultăţilor de comunicare* a fost demult identificat.

Considerând afirmaţiile 1. „Sensul se află în oameni şi nu în cuvinte" (David K. Berlo 1960) şi 2. „Who says what in which channel to whom with what effect" (Lasswell's modell, 1940) şi 3. „două sau mai multe limbi se va spune că sunt în contact dacă se utilizează alternativ de către aceleaşi persoane" (Uriel Weinreich 1953), rezultă că factorii *interni* şi *externi*, determinanţi şi constitutivi ai contactului lingvistic sunt 1. limba, 2. vorbitorii, 3. momentul, motivul/intenţia, locul; 4. factorii corelaţi: *care limbi se vorbesc de către care vorbitori, când, unde şi de ce*, zugrăvesc situaţia de comunicare. Spre ce poate duce *contactul lingvistic*, privit opozitiv, este *conflictul lingvistic*. Până la conflict, sau simultan cu acesta, se poate observa *interferenţa* ca influenţare reciprocă a unor limbi în contact (Vogt 1949). Punctul de plecare al interferenţei ar fi *bilingvismul* (Tomescu 1972). În prezent, se poate afirma că anglicismele din limbile europene sunt efecte ale contactului lingvistic ca interferenţă, dar nicidecum ale bilingvismului. Indivizi şi comunităţi lingvistice, prin limba/limbajul mediilor de informare, a/al economiei de piaţă transfrontaliere, a/al trendului globalizării în general şi prin eforturile de integrare post-aderare ale noilor membri UE, manifeste în toate domeniile, mobilitatea individuală/de grup, viteza şi preţul accesibil al deplasării şi al accesului la informaţie, dependenţa economică a zone vaste din toate continentele de concerne globale, corporaţii, a căror *lingua franca* este engleza, fac din aceasta un izvor de *transferuri* (preluări fără modificări) care rămân *cuvinte străine* (preluări parţial asimilate) sau devin *împrumuturi* (preluări asimilate integral). Acest fenomen nu presupune peste tot bilingvismul vorbitorilor, adică a doua lor limbă de comunicare cotidiană, uzuală (aproape maternă) să fie engleza. Urmările contactului lingvistic

[10] Apud Ţurcanu 2008: 54–59.

BDD-V387 © 2009 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:50:38 UTC)

sunt *code switching* (comutarea în alt cod lingvistic), *code mixing* (amestecarea codurilor lingvistice), *dialectele intermediare*, *vocabularul internaţional* şi *bilingvismul* (cauză sau urmare a contactelor lingvistice). Trecerea de la contact lingvistic la interferenţă ar fi asigurată de *disponibilitatea pentru sacrificiu* a vorbitorilor/comunităţilor, *receptivitatea* acestora faţă de posibilităţile de comunicare într-o limbă străină, în baza unor multiple interese ce ţin de sociopsiholingvistică, de cercul lor de interese.

După Nelde (1989), până în secolele al XVII-lea – al XVIII-lea, contactele lingvistice nu i-ar fi preocupat în mod deosebit pe cercetători. Totuşi, contactul lingvistic, varietatea limbilor, diferenţierea între acestea sunt tratate încă din Antichitate de învăţaţi şi scriitori şi se regăsesc în legislaţie, în măsuri administrative, adică în elaborarea de *politici lingvistice*, reflectând posibilitatea integrării/dezintegrării sociale, economice, politice, culturale prin limbă. În Epoca Modernă apare interesul pentru considerarea factorilor externi în cercetarea limbilor[11]. La jumătatea secolului al XX-lea, lingvişti americani elaborează cadrul teoretic al cercetării acestui fenomen, după ce Uriel Weinreich (1953) şi Einar Haugen (1956) tratează *Languages in Contact*, respectiv *Bilinguism in the Americas*, accentuând necesitatea fundamentării lingvistice şi extralingvistice a fenomenului. Haugen (1973) actualizează evoluţiile din lingvistică şi ştiinţele învecinate şi afirmă că, între anii 1956 şi 1973, interesul crescând pentru contactul lingvistic include teorii şi metode ale psiholingvisticii experimentale, numind ca reprezentanţi ai acesteia pe Osgood, Lambert, Kohlers şi Tatiana Slama-Cazacu. Sociolingvistica s-a dezvoltat inspirându-se din cercetarea contactelor lingvistice, aşa cum acestea au fost descrise de J.A. Fishman, W. Labov şi W. Mackey. Între 1978 şi 1983, P.H. Nelde constată deplasarea dinspre iluzia comunităţii de vorbitori omogene, de factură chomskyană, către considerarea componentelor psihologice şi individuale. Punctele de vedere pur formaliste şi tehnic-descriptive sunt depăşite, în prim-plan trec factori, extralingvistici şi ia naştere problematica *variaţiei* şi a *multitudinii de modele*. Discipline înrudite, sociologia şi psihologia sunt incluse în lingvistică, apar dispute cu teoria actelor de limbaj, lingvistica arealului şi problematica barierelor lingvistice cu relevanţă pentru politicile sociale. Cu ajutorul conceptului *diglosie* (Fergusson şi Fishman) au putut fi studiate şi descrise dificultăţi motivate social ale vorbitorilor de dialect, le dezavantajaţilor social, vorbitorilor din marile comunităţi urbane, ale celor dezavantajaţi în ascensiunea lor socială de mono- sau bilingvism din zone de conflict lingvistic. Interesul lingviştilor s-a manifestat în zona semi-limbilor şi a limbilor mixte, precum limbile creole şi pidgin din lumea a treia, care sunt privite ca mijloace de comunicare complete. In S.U.A. au fost descrise substrate şi limbi parţiale din diverse pături ale populaţiei, în Europa au fost descoperite nenumărate forme de dublă diglosie: toate ţările europene, în afară de Islanda, sunt multilingve şi, în plus, preponderent vorbitoare de dialect.

3. Contactul lingvistic: de la transfer la integrare[12]

Aspectele sociologice şi psihologice, cu considerarea *factorilor lingvistici* şi *extralingvistici* s-au impus în cercetarea lingvistică europeană sub influenţa

[11] Wilhelm von Humboldt (1767–1835), Hermann Osthoff (în Osthoff/Brugmann 1878/1986), Baudouin de Courtenay (1845–1918), Lazăr Şăineanu (1859–1934), J. Gilliéron (1854–1926).

[12] Apud Ţurcanu 2005: 38–47, cu completări.

BDD-V387 © 2009 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:50:38 UTC)

cercetătorilor americani. Caracterul inițial *interlingual* al cercetării contactelor lingvistice a glisat spre planul *contactelor interetnice* (Ammon, Mattheier, Nelde 1990) sau al contactelor *multiculturale*. În cercetările asupra interferenței şi transferului, elemente sociale şi situative ale utilizării limbilor, domeniile de utilizare, atitudini, stereotipuri, prejudecăți trec în prim-planul intereselor de cunoaştere devenind obiecte de cercetare lingvistică. Semnificative pentru evoluția *cross cultural awarness* sunt cercetările lui Michel Clyne (între 1967 şi 1972) asupra limbii germane în Australia, perspectiva *generativ-transformațională* în gramatică, conceptele sociolingvistice de *menținere* vs *schimbare a limbii*, conceptele de *centru* şi *periferie* ale Noului Cerc de la Praga, *acceptanță* şi *integrare* (Mackey 1970; Hasselmo 1989) şi *planul discursului* în concepția lui Hammarström (1968). Apar studii asupra *trilingvismului* (Olesch 1970; Voorwide 1969), ajungându-se la concluzia că maximum trei limbi pot avea statut egal în comportamentul lingvistic al unui vorbitor (Kloos 1967). *Transferul* sau *interferența*, când două sau mai multe limbi se află în contact, sunt definite astfel: *interferența* (Weinreich 1953) înseamnă „instances of deviation from the norms of either language which occur in the speech of bilinguals as a result of their familiarity with more than one language"; interferența este (Haugen 1956) „overlap between the two languages". La Clyne, transferul[13] este forma actualizată a competenței vorbitorilor, care se abate de la norma generală, el îl descrie şi îi identifică cauzele. Clyne tratează *gradul de integrare* a cuvântului preluat într-o anumită limbă şi diferențiază între *integrat* şi *neintegrat*, identificând trei faze ale acestuia[14]. *Integrarea* transferurilor este măsurabilă prin teste privind *acceptanța*, *identificarea* şi *traductibilitatea* acestora, pot fi identificate şi situații de *compromis de integrare. Code switching* (comutare în alt cod lingvistic) se opune *integrării* şi poate fi cauzat de factori intra- sau extralingvistici, iar utilizarea alternativă a două/trei limbi, apare în anticipare sau ca o consecință a unui *trigger-word* (cuvânt declanşator), *code mixing*, este amestecul de limbi. Câteva din funcțiile *code switching* şi *code mixing* sunt (Hasselmo/Clyne 1974/1975): funcția *expresiv-emoțională*, *de dirijare* (comandă, convingere), *fatică* (contact, salut), *stilistică* (plasticitatea limbajului, umor), funcția de *autorizare lingvistică şi culturală* (prin care se atrage atenția interlocutorului asupra unei alte limbi, culturi), funcția de *incluziune-excluziune* (evidențiază apartenența/ neapartenența la un grup etnolingvistic); Els Oksaar (1980, 1985) adaugă tipurile de *code switching*, dependente *situativ* (de schimbarea temei, a partenerului) şi *contextual* (de repertoriul lingvistic sau competența interacțională a vorbitorului), în condiții de *lacune lexicale*, din *motive emoționale*, din cauza *prestigiului mare/scăzut* al unei limbi, din cauza unor conotații negative). Diferențierea „situațional" vs „metaforic" operată de Gumperz (1982) (apud Steiger 2006: 3)

[13] Tipuri de transfer după Clyne, cu exemple adaptate pentru limba română: *morfosemantic* (cuvântul cu formă şi sens; *hatch-back*, *trend*, *voiceover*); *semantic* (semnificații sensul *cerere* pentru *aplicație*; sensul „experiență, calificare" pentru *expertiză*); *morfemic* (morfeme la început/sfârşit de cuvânt: *supergust*, *supermamă*…); *morfologic* (foneme: *GPS*, *gipies*, nu *gepese*; *IT: aiti*, şi nu *ite*); *prosodic* (stress sau intonație); *sintactic* (topică: *fost-ai*, *o fo foastă vinită*, *o vru mere*); *lexicosintactic* (cuvânt, topică: *na*, *văzut-o-ai*).

[14] I. *transfer* (cuvinte fără sau cu minime modificări *hatch-back*, *old timer*, *trend*, *wireless*, *voiceover*) II. *cuvinte străine* (utilizate alternativ cu cele din limba primitoare *trend-tendință*, *computer - calculator*, *printer-imprimantă*) III. *împrumutul* (cu modificări structurale, în toate planurile limbii, utilizat de o comunitate largă *a rihtui*, *şubler*, *a da la abriht*, *a umbla cu fedărvaisu*, *hotar*, *oraş*, *lopată*, *sugiuc*, *vraniță*, *greblă*; noi/foarte noi: *sticsuri*, *franşiză*, *fitnes*).

BDD-V387 © 2009 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:50:38 UTC)

desprinde *code switching* de conceptul *domeniu*, considerându-i funcţia metaforică în absenţa modificării contextului situaţional (temă, factori extralingvistici). Auer (1998) (apud Steiger 2006: 3) diferenţiază între comutarea în alt cod lingvistic „relativă la discurs", „relativă la participant" şi „relativă la preferinţă", consideră contextul situaţional ca fiind generat de conversaţia însăşi, adică vorbitorii organizează interacţiunea, prin comutarea în alt cod, încât aceasta contribuie interactiv la semnificaţia unui anumit enunţ. Heller (1988) (apud Steiger 2006: 3), ca şi alţi cercetători, consideră *code switching* o strategie verbală utilizată de vorbitori în mod intenţionat. În consens cu Shana Poplack (1980: 561–618), consider că arareori apar „greşeli gramaticale" în discursul vorbitorilor care practică *code-switching*, acest comportament lingvistic nu este anormal, ci dovedeşte competenţe lingvistice. Nelde (1983) afirmă că cele mai actuale domenii şi teme de cercetare ale lingvisticii de contact se află în interdependenţă cu programe şi politici lingvistice, cu ideea că multilingvismul şi achiziţia celei de a doua/a treia limbi servesc păcii şi înţelegerii interetnice. Până prin anul 2000, ideea de intensitate, vitalitate şi dinamică a contactelor lingvistice, multilingvismul şi atragerea de concepte ca migraţie, socializare, asimilare, contact/conflict, ecologie lingvistică/ecolingvistică au predominat. Au coexistat perspective diacrone şi sincrone, interdependenţa numeroaselor discipline înrudite a dus la demersuri inter- şi transdisciplinare, la abordarea de situaţii şi contexte politice, istorice şi ideologice. Acest interes a venit în beneficiul minorităţilor etnolingvistice, în legătură cu implicaţiile psihologice şi sociologice ale descrierii contrastive a limbilor, a utilizării în condiţii de interferenţă, care, din perspectiva sistemului unei limbi oarecare, este legată de ideea de distorsiune, din perspectiva eficientizării comunicării, a economiei limbii, este legată de adaptare, de noi competenţe, în scopul creării de modele de comunicare eficientă.

4. Cu *barja* până la *iPod* sau de la *plan* şi *planificare* la *proiect* şi *program*[15]

Schimbările de după 1989 au impus/impun în continuare adaptarea lingvistică, însoţitoare transformărilor social-economice şi politice interne, procesului de integrare europeană, dar şi globală. Se pare că orice schimbare este percepută mai întâi ca *distorsiune*, *anomalie* (ce se impune a fi respinsă combătută, satirizată), practica curentă o *validează*, o *legitimează* sau nu, iar, în cazul validării, se poate discuta despre *integrare*. Unele dintre primele unităţi lexicale satirizate de vorbitorul român obişnuit nici măcar nu sunt străine limbii române, ci străine utilizării frecvente, precum *barjă*, *sobor de preoţi*, *afluire/defluire* ş.a. După ce Petre Roman a făcut cunoscute prin mediile de informare verbele *a implementa* şi *a antama* şi substantivele *implementare* şi *antamare* (cuvinte exotice în urmă cu 15–18 ani), a existat un val de utilizări ocazionale, generatoare de umor de limbaj, prin interferarea stilurilor funcţionale: „i-am *implementat* o vizită", „ia *implementează-mi* şi mie […]", „am *implementat* o reţetă nouă", „şi când m-am *implementat* odată-n faţa lui" sau altele: „*afluiţi* la masă" sau „*defluiţi* încolo", „da' ce, ţi s-au scufundat *barjele*?" (*corăbiile*), ori „avem *sobor* de la ora 12" (*consiliu profesoral*) sau „da' vine şi *soboru"*" (*conducerea*), sau replica la „Şi cum a fost?" „[…] cu *sobor de preoţi* şi toate cele"[16]. Evoluţia utilizării lui *a implementa* şi *implementare* este

[15] Apud Ţurcanu 2008: 41–43.

[16] *Sobor* nu apărea în limbajul cotidian, mă tem că nici în vocabularul pasiv al românilor, al ardelenilor în nici un caz. *Sobor de preoţi* încă mai este utilizat în mediul intelectual, în scopul

BDD-V387 © 2009 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:50:38 UTC)

pozitivă, adică în contexte adecvate, chiar dacă, uneori, în intenția de a da discursului o tentă de umor, mai apare în contexte de limbaj uzual sau în limbajul adolescenților. „Ce-ai *achiesat* la ședință?", am auzit o singură dată. Între timp, vorbitorii s-au obișnuit cu invazia de termeni ce însoțesc de fapt concepte, cu care se lucrează cu adevărat, diseminate prin mediile de informare, dar și la nivel de domenii de activitate, iar efortul de a produce umor de limbaj pare a fi în ascensiune. Despre *barje* nu am mai auzit, decât că sunt „împinse de împingătoare". În schimb, se va locui în *Lemon Garden*, *White Suites*, *Emerald* și *My Dream Residences*, *City Center* ori *New Heaven*, în apartamente *penthouse* cu 2–3 și mai multe camere, ai căror beneficiari vor fi *young professionals* de *target* mediu, care este între 1500 și 2000 Euro/lună/familie, și nu salariul mediu pe economie. În tradiția limbii internaționale bazate pe greacă și latină, în *language mixing/borrowing* cu engleza, vom putea locui și în *Terra* sau *Belvedere Residences* și *Hydra Park* (Europa FM, știri, marți 06.02.07, 13:00), vom lucra în domeniul SAP (*Systeme, Anwendungen und Produkte in der Datenverarbeitung* sau *Systems/Applications and Products in Data Processing*) sau IT&C (Information Techology *&* Communication, adică Terhnologia Informației și Comunicațiilor), iar de curând am văzut filmul *Click – zapând prin viață* (HBO/ianuarie 2008).

Limbajul administrativ *european* și cel al globalizării economice și culturale nu sunt la îndemâna oricui și se poate vorbi în așa fel în limba română, încât neinițiații să aibă nevoie de traducere *din română în română*. De aceea, nu de puține ori, o comunicare nereușită periclitează reușita unor negocieri. Această situație duce la necesitatea negocierii de termeni și, în cele din urmă, la fixarea semnificațiilor obligatorii pentru anumite unități lexicale și utilizarea acestora în anumite domenii. În activitatea de transfer interlingual prin personal angajat spre a mijloci comunicarea în domeniul juridic, nu este indiferent dacă cineva este *suspect*, *bănuit*, *autor prezumptiv*, *învinuit*, *vinovat*, *inculpat* sau *acuzat*, acuzat de o *delincvență* sau de o *infracțiune*, adică de o încălcare a legii, și, dacă da, atunci a cărei legi, civile sau penale. Eroarea de traducere din/în română/germană poate modifica încadrarea juridică, iar omul ajunge în *cremenal*, vorba lui Caragiale, din cauza unei traduceri. Spre exemplu, ca dificultate de compatibilizare/armonizare a limbajului juridic în cazul transferului interlingual din/în limba germană/română: *învinuit* ar trebui să fie sinonim cu *inculpat*, totuși, *învinuitul*, dacă nu este găsit *vinovat*, nu va fi *inculpat.*

Structura vocabularului limbii române este mărturie a unui spațiu de comunicare deschis, de-a lungul timpului, sferelor de influență externe, un spațiu al contactelor lingvistice și culturale temporare sau permanente, marcate de evenimente istorice majore, de evoluții socioeconomice, tehnice, științifice, de importul de mărfuri, modă, know how, reforme, migrația muncii (internă și internațională), de migrația de studii, turism și turism de afaceri și mai ales de conviețuiri durabile. De la suprapunerea pe *substratul* traco-dac a *superstratului* slav la *adstratul* tradițional datorat vecinilor (maghiar, grec, turc, german etc.), la avalanșele periodice sau permanente de cuvinte în legătură cu momente/intervale istorice sau transformări socioeconomice, politice și culturale (spre exemplu, relația limbii române ca primitoare, cu limba franceză ca donatoare), fenomenul

realizării comicului de limbaj (Baia Mare, generația 40–50 de ani), cu sens similar caragialescului *membri de comitete și comiții* sau *ștăbărime*, *staff*, *participanți oficiali la manifestări festive/oficiale*.

BDD-V387 © 2009 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:50:38 UTC)

contactului lingvistic şi cultural este activ în permanenţă, cu intensitate mai mică sau mai mare. Frederick Bodmer (1893/1894–?)[17] afirma, în urmă cu 50 de ani, că limba română este engleza limbilor romanice sau persana limbilor din Orientul Mijlociu, din punctul de vedere al lexicului bogat în componente străine, între care calcul slav predomină; totuşi, în afară de caracterul mixt al lexicului, româna nu se poate compara cu limbile menţionate, iar gramatica sa nu a cunoscut vreo simplificare importantă (apud Bodmer 1955/1997: 403). Nu se poate trece cu vederea faptul că Europa a cunoscut de-a lungul timpului trei *linguae francae*: limba greacă în Antichitate, limba latină în Antichitate şi Evul Mediu, iar în zilele noastre, limba engleză. Interesele de cercetare se îndreaptă şi către o *lingvistică a migraţiei*, care studiază fenomenele ce au loc în sistemul limbilor, în procesul de comunicare, în comunităţi, în comportamentul lingvistic individual, în temeiul fenomenului migraţiei, înţeleasă ca mobilitate (Krefeld 2004), iar în lingvistica americană, spre *Folk Linguistics*, ca studiu al atitudinii vorbitorilor faţă de propria limbă şi „felul de a vorbi" (Preston, Niedzielski 2000).

5. Lene, Limbă, Libertate

Gestionarea defectuoasă a libertăţii opiniei, a libertăţii de expresie în general şi a presei în particular, apărute brusc şi pe un fond deficitar sub aspectul educaţiei multiculturale şi a toleranţei, a culturii responsabilităţii în managementul propriei existenţe şi a responsabilităţii civice a dus după 1989 la numeroase distorsionări ale comportamentului social/sociolingvistic[18]. Comportamentul sociolingvistic şi cultural modificat semnificativ se manifestă, printre altele, prin agresivitate şi discriminare etnică, socială, politică în discursul lingvistic, începând cu cel al oamenilor politici şi al mediilor de informare şi terminând cu cel al cetăţeanului obişnuit[19]. Radicalizarea discursului politic, comercializarea discursului cultural, vulgarizarea discursului vestimentar în mediile vizuale, expunerea şi distorsionarea imaginii trupului la adolescenţi şi tineri, comercializarea culturii, a gastronomiei, distorsionarea prin consumerizare a conţinuturilor timpului liber, a sănătăţii, a întreţinerii fizice şi a tratamentului medical, a ritualurilor de trecere, comercializarea recrudescenţei sentimentelor religioase, escaladarea conflictului bine – rău în viaţa religioasă, reflectat în acţiuni fundamentaliste (conţinutul manualelor de religie, exorcizări etc.), eclectizarea şi vulgarizarea discursului arhitectonic şi muzical au dus şi duc în continuare la ceea ce societatea percepe tot mai puţin ca fiind abatere, distorsiune, încălcare, lezare, iar instanţele abilitate să ia atitudine se prelevează ele însele de irezistibila libertate şi de criteriul interesului economic.

[17] Predecesor al lui Noam Chomsky la Massachussets Institute of Technology, unul dintre cei mai citiţi autori de *istorie a limbilor lumii*.

[18] Spre exemplu, *democraţia* a fost/este adesea confundată cu *libertatea* de încălcare a legii: *e libertate, pot parca oriunde*.

[19] *Limbric comunist* (Vadim despre Patapievici); *şobolan, porc de mare* (Vadim despre Mitică Dragomir); *măi animalule* (Ion Iliescu); *ţigancă împuţită*, *am văzut în sfârşit un armean competent* (Tr. Băsescu); *bătrâna a fost accidentată* vs *doamna x, soţia generalului a fost atacată*.

BDD-V387 © 2009 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:50:38 UTC)

O tipologie a fenomenelor şi tendinţelor caracteristice pentru limba română contemporană şi comunicarea lingvistică după 1989/2007, în corelaţie cu *adaptare /armonizare*/*economie/creativitate* şi *eroare/distorsiune*
(pe un corpus alcătuit în anul 2007/2008; surse: media şi publicitate)

1. Elitizarea limbii române corecte prin **extinderea utilizării deficitare în media.** Cauze ale distorsiunii: la emițător; tipul: codare defectuoasă; motivul: lacune gramaticale; lexicale, nivel cognitiv, cultural deficitar
Concepte, noțiuni, termeni: *mecanisme* comune *de piață* vs *mecanisme de piață* comune; *sume* apropiate *de bani* vs *sume de bani* apropiate; *variator* digital *de putere* vs *variator de putere* digital; *efect* strălucitor *de albire* vs *efect de albire* strălucitor; *emisiune* record *de drepturi* vs e*misiune de drepturi* record; *cardurile* acestora *de credit* vs *cardurile de credit* ale acestora; *organele de justiție franceză* vs *organele de justiție* franceze. **Expresii frazeologice**: *a scăpat* ca prin minune *cu viață* vs *a scăpat cu viață* ca prin minune; *a încetat* în această dimineață *din viață* vs *a încetat din viață* în… **Derivate substantivale cu sufix**: *alergarea* după proteine vs *alergătura*…; *alimentarea* din trecut vs *alimentația*…; pot avea *abțineri* vs *rețineri*; trupe de *animație* vs *de animatori*. **Altele**: *o alcoolemie în sânge*… (pleonasm); ceea ce se *publicizează* la noi în țară (verbul nu există); …pentru a-i *recruta* probe biologice (vs *a recolta*/*preleva*). **Erori de topică**: Europa FM *vă recompensează* cu 100 E *pe loc*. **Combinate**: *3 alarme cu bombe care s-au derulat în a doua zi de summit*…

Mediile de informare reflectă nivelul de cultură generală şi lingvistică deficitar, competenţe comunicative nesatisfăcătoare ale noilor generaţii de ziarişti, reporteri, multiplicatori de limbă română, manifeste în utilizarea deficitară a expresiilor frazeologice, segmentarea denumirilor de concepte, fenomene, procese, utilaje etc., pe fondul unor lacune cognitive şi lexico-gramaticale[20].

2. Eroare, stângăcie, nesiguranță, logică defectuoasă, interferarea stilurilor funcționale; lipsă de discernământ. Cauze ale distorsiunii: la emițător; tipul: codare defectuoasă; motivul: lacune gramaticale, lexicale, nivel cognitiv, cultural deficitar
…francezii şi-au dat seama că incendiul a pornit de la nava condusă de actualul şef al statului…; Băsescu *a terminat marina* vs *a absolvit Institutul de Marină*; *…observând comportamentul neobişnuit al mioarei*… (oi, suspectate de rabie!); *copiii*, *minorii* vs *micuții* (în aceeaşi ştire, chiar dacă au 16/17 ani); *…înalții prelați vor sfinți butoaiele cu aghiazmă*…; *…maeștri cruceri* vs *meşteri*…; vor urca pe scenă *nume mari din țară*: Sava Negrean-Brudaşcu…[21].

[20] Dacă vorbitorul ar şti să-şi pună întrebarea – ce fel de *efecte* există (*de seră*, *de perspectivă* etc.), ce fel de *organe* există (*de justiție*, *de poliție* etc.) –, şi-ar da seama că atributul substantival intră în componența termenului, iar atributul exprimat prin adjectiv se distribuie liber şi nu se acordă cu atributul substantival (*organele de justiție* sunt *franceze*, nu *justiția* este *franceză*). Alte erori sunt cauzate de lipsa reglementărilor privitoare la poziția complementelor circumstanțiale: *vă recompensează* cu 100€ *pe loc* vs *vă recompensează pe loc* cu 100€, sau de nediferențierea între complement şi atribut: a ataca *cu bombe* (cu ce?) vs alarme *cu bombă* (ce fel de?). În legătură cu *a (se) derula*, acesta nu poate construi o colocație cu *alarma*, deoarece aspectul durativ al verbului nu convine unui eveniment punctual, unui semnal, ce poate fi *dat*, *înregistrat* etc.

[21] Lipsa precizării pentru localizarea temporală a întâmplării (primul exemplu) induce ideea că, în momentul izbucnirii incendiului, actualul şef al statului conducea nava; în privința *mioarelor* suspectate de rabie şi a *micuților*, în strădania de a nu repeta acelaşi cuvânt, ziaristul nu respectă legile ocurenței. În exemplul al treilea, *înalții prelați* este o colocație stilistic neutră, pentru desemnarea poziției într-o ierarhie profesională; *butoaiele* – lbj. uzual, pentru *recipienți* (tehn.), *vase* (stil neutru) – nu îşi are locul aici, deoarece *apa* se sfințeşte, iar recipientul este neînsemnat în acest context; *aghiazma* [sic!] (apă sfințită)

BDD-V387 © 2009 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:50:38 UTC)

3. Erori complexe prin/în traducere: lacune culturale, competenţe lacunare în limba maternă. Cauze ale distorsiunii: la emiţător; tipul: codare defectuoasă; motivul: lacune gramaticale, lexicale, nivel cognitiv, cultural deficitar
un sistem financiar care *tremură* vs care *se clatină*; *stâlpii* lui Hercules vs *Coloanele…*; vreţi *să prăbuşiţi* avionul vs *să doborâţi*…; e interzisă *apartenenţa* vs *participarea*; ai încercat *viteza*, am auzit că ajută… (engl. *speed* 'viteză', dar: metaforă pentru *metamfetamină*) etc.

4. *Language mixing* română – engleză, utilizarea unei limbi *romgleze* corelate cu *afacereza*/limbaj profesional; în traduceri, substituiri pe baza acestora
Procedura de *infringement* împotriva României; *project training manager* în *advertising*; operatorii de *call center* lucrează *full time*, iar în timpul anului *part time*; *discount* pentru servicii de *four play*; cursa *four play*; Newcom a lansat servicii *enjoy.* Altele: *holding*, *off shore*, *sinergiile* şi *expertiza* unui grup, *guerilla marketing* (comerţ la intersecţii), tendinţele pieţii *people power*, *trader*, *internant*, titluri *futures*, *broker*, *creştere anualizată* (verbul nu există) *a inflaţiei*, *provider*, *drepturi de alocare* (vinderea nu a acţiunilor, ci a drepturilor asupra lor); organizarea de *road-show*-uri; indici suport care să fie *active-suport* pentru *futures*-uri pe bursă, factori care reglează ponderea *free-flot*-ului; *shortişti*; numărul *brokerilor* care se *focusează* pe…; *piaţa CVS*, riscuri de *default*, …din privinţa *tradingului*; pieţe/societăţi *emergente*; este o ţinută *casual*, *sport casual*, te-ai îmbrăcat *smart casual*, *office*; culorile *brandului*, le-aţi văzut în *logo*. Produsele se adresează clasei *mediu* spre *high*; *efecte spot*, *efecte Foley*; *authoring*-ul şi *publishing*-ul (www.cinethronix.com 1 iunie 2008).

5. Unităţi parţial/complet asimilate, în procesul armonizării cu limbajul european, unele antrenate de *language mixing*/*code switching*: substituirea unor unităţi lexicale cu altele, mai recente, după model străin sau prin traducere. Scopul: acoperirea lacunelor lexicale (*gaps*) şi monosemantism
CV vs *autobiografie*; *diseminare* vs *difuzare*, *răspândire*; *anduranţă* vs *rezistenţă*; *ranforsare* vs *întărire*; *expectaţiile* cetăţenilor (D. Dăianu, The Money Show/20.08.08) vs *aşteptările* cetăţenilor; *retail*, *retailer* vs *distribuţie*, *distribuitor*; *reconversie* profesională vs *reorientare* profesională; *parte parentală* vs *părinte* (jur.); *trasabilitatea produsului* vs *urmărirea etapelor de fabricaţie* (ec.); *monitorizare* vs *urmărire*; *joint venture* vs *societate mixtă*; *background* vs *experienţa anterioară* a cuiva; *cilindreea* vs *capacitate cilindrică*; *scalp* vs *pielea capului*; *terapie intensivă* vs *reanimare*; *resuscitare* vs *reanimare*; *inkjet*, *laserjet* vs *jet de cerneală* şi *jet/fascicul laser*; *summit* vs *întâlnire la vârf* sau *întâlnire la înalt/cel mai înalt nivel*; *voiceoveri* vs *dublaj*; *babysitter*, *nany* vs *bonă*, *dădacă*; *medic dentist* vs *medic stomatolog* (armonizare cu nomenclatorul de profesii european); *rejectat* vs *respins*; personal de *mentenanţă* vs *întreţinere*; *kit*-uri care conţin: 2 *pet*-uri, 1 *cooler* vs *truse… sticle de plastic… răcitor*; …ce constituie *main stream*-ul… (Cristian Mungiu) vs *…curentul principal…*

6. Schimbări de sens: sensuri noi, pentru lexeme şi colocaţii vechi prin atribuirea de sensuri noi, uneori pe baza relaţiei *fals friends.* Cauze ale distorsiunii: la emiţător, în codul însuşi; tipul: codare; motivul: lacune lexicale la emiţător şi în limba română, intenţie de adaptare, precizie etc.
a aplica (a candida, a se înscrie la un concurs); *aplicaţie* (cerere); *a tuna* (a modifica un automobil, computer, laptop); *plasmă* (aparat de televiziune cu ecran cu plasmă); *lavalieră*

este specific altui stil funcţional, dar şi limbajului anumitor generaţii şi categorii socioprofesionale. Dacă în *butoaie* s-ar fi aflat *aghiazmă*, *înalţii prelaţi* nu ar mai fi trebuit să o sfinţească. Corect şi adecvat unei emisiuni de ştiri, ar fi fost un stil neutru: *…înalţii prelaţi vor sfinţi apa…*

BDD-V387 © 2009 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:50:38 UTC)

(microfon la guler); *auditor* (persoană abilitată să efectueze evaluarea unei organizații, un *audit*); *pick-up* (Tu ştiai ce încape într-un *pick-up*? – reclamă *Dacia Logan*; camionetă şi nu *pick-up*/*picup* ca 'aparat electronic pentru redarea înregistrărilor de sunet pe discuri din ebonită'); *expertiză* (calificare + experiență; engl. *expertise*); *suport* (sprijin; engl. *support*), *a avea o agendă* (plan, proiect; engl. *agenda*); *foaia de parcurs* (grafic al unor operațiuni planificate); *promoție*, şi nu *lansare* (a unei serii de produse la preț ce promovează vânzările; engl. *promotion*); *educație* (pregătire şcolară; engl. *education*); *comprehensiv* (cuprinzător, nu „care înțelege uşor şi just" – DEX; engl. *comprehensiv*); *volatilitate* (mobilitate, instabilitate, oscilare, nu 'care se evaporă'; engl. *volatility*).

7. Termeni neologici din material lingvistic existent, similari cu termeni străini, derivate neologice, inclusiv prin traducere
automobile euro şi *non-euro*, *anualizarea*, *firmă de factaj* (factoring), *se fac dezvoltări*, *dezvoltator/dezvoltatori* (nu există/DEX; engl. *developer*), *promote* (produse ale unei *promoții*; nu există/DEX), *melcar* (fermier crescător de melci; nu există/DEX; Antena 3, *Ferma de melci din Teliu* 24.08.08, 13:30); …locuitorii vor să-şi *branduiască* zona…

8. Utilizarea limbajului ştiințific şi pseudo-ştiințific în publicitate
agenți de direcționare, *tehnologie cu booster de lumină* (în şampon), *balsam revelator*; *Derma Genese conține Pro-Xylane şi acid hialuronic*; *formula ta cu calcistat* etc.

9. Elitizarea – construirea de limbaje – apanaj al unor categorii de vorbitori avizați, chiar dacă se referă la produse sau activități destinate consumului de masă. Cauze ale distorsiunii: la emițător/receptor; tipul: codare/decodare, lipsă în cod; motivul: lacune lexicale; la receptor: nivel cognitiv, cultural deficitar
topless, *multiplex center*, *mall*, *master*, *campus*, *snowmobile* (sanie motorizată), *bungee jumping*, *paint ball*, *babysitter*, *staff*, *casual*, *sport casual*, *smart casual*, *office*, *ratrac* (utilaj pentru nivelarea pârtiei); *peeling*, *gomaj*, *brand* (pentru *marcă* [+trăsături minimal-distinctive suplimentare]); *card* (pentru *cartelă* [+trăsături minimal-distinctive suplimentare]), *certificate digitale de la ANAF* (pentru plata impozitelor); *wellness*, *spa*, *fitness*; *resetează standardele* (reclamă la automobil); *lipostructurare*; *zone de acoperire wireless*; *emisiune de drepturi record*; *proiect de responsabilitate socială*, *paradisurile fiscale sunt centre ale bunăstării*, *în timp real*, *online*, *zapp*, *zapping*, *abonează-te acum la Cosmoté full option*, *atac de tip fishing*, *trafic wap nelimitat*, *24 Banking BCR*…

10. Limbaj discriminatoriu după criteriile *vârstă*, *statut social*, *trăsături antropogenetice*; *tutuirea*; lipsa diferențierii *instituție – grup de persoane oarecare*, inclusiv discriminarea de instituții. Cauze ale distorsiunii: la emițător; tipul: codare defectuoasă; motivul: lacune culturale, lexicale, nivel cognitiv, politic, educațional deficitar
batrâna vs *doamna*; abonează-*te* acum, *încheie* o asigurare RCA, de ziua *ta*, Yves Rocher *îți* pregăteşte o surpriză; Orange *îți* oferă 20 de minute la aniversare; informează *cei de la* ANM vs informează MAE/FMI; comportamentul oamenilor de culoare, *ca să nu spun altfel*; două *boarfe* în față la Intercontinental (Florin Călinescu, *Un actor politic*, *Zig zag cu Ion Cristoiu*, Antena 3, 14.09.08).

În ştiri despre accidente, asasinate, violuri, persoana de sex femeiesc, este *bătrâna* (dacă este o femeie simplă) şi *doamna*, dacă este soția unei personalități, sau are un statut socioeconomic/profesional deosebit, în condiții de vârstă similare[22]. Aspecte de discriminare rasială, în lipsa educației şi corectitudinii politice, apar în

[22] Spre exemplu, în mediatizatul *caz Mailat*/2007.

BDD-V387 © 2009 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:50:38 UTC)

discursul moderatorilor: „[...] Tinerii noştri preiau comportamentul oamenilor de culoare, *ca să nu spun altfel*, şi încep să facă greşeli [...]”[23]; moderatoarea nu este conştientă de faptul că, secvența *ca să nu spun altfel*, atrage atenția în mod ofensator, asupra concesiei pe care o face, utilizând o expresie politic corectă, în loc de *negri*; pe de altă parte, nu este conştientă de ofensa adusă prin secvența *preluând comportamentul acestora*, şi induce ideea că toți oamenii de culoare s-ar comporta neadecvat. Aspecte de stângăcie şi nesiguranță de comunicare pot crea impresia de discriminare a unor instituții: „[…] precizează *cei de la* ANM” vs „[…] precizează reprezentantul FMI”. Discriminarea conştientă/inconştientă a vorbitorilor de limbă română în varietate locală, de către reporteri, reflectă intoleranța lingvistică în baza statutului celui „de la oraş”, „de la televiziune”, cu „pregătire superioară”, care stăpâneşte limba literară sau chiar politici lingvistice poate duce la eşecul comunicării[24]. *Tutuirea* omului simplu, ca manifestare a comportamentului discriminatoriu, moştenit şi perpetuat prin tradiție este în continuare susținut şi de media (spre exemplu, reporterul din emisiunea *D'ale lui Mitică*), *tutuirea* de factură nouă, prezentă în publicitatea de orice fel, este împrumutată din mediul de limbă şi cultură engleză (*You*, *you*, pentru *tu*, *dumneavoastră*, *dumneata*). În ambele situații, se poate vorbi de lipsa de *political correctness*, dar şi de *distorsiune*, în primul caz prin menținerea de atitudini politic incorecte, în al doilea, prin preluarea unor modalități de adresare nespecifice între persoane necunoscute, chiar presupuse a avea acelaşi statut social. Oricum, în spațiul românesc nu se presupune că cineva care vrea să vândă ceva îşi va tutui potențialul client.

11. Concurența în jurul contactului lingvistic[25] (mai vechi sau mai nou)

pui la *rotisor* (fr. *rôtisseur*) – pui *grill* (engl.); *machiaj* (fr. *maquillage*) – *make up* (engl.); *coafură* (fr. *coiffure*) – *hair styling* (engl.); *jachetă* (fr. *jaquet*) – *blezer* (engl. *blazer*); *iegări* (germ. *Jägerstrümpfe*/*hose*) – *colanți* (fr. *collants*.) – *leggins* (engl.); *antitranspirant dezodorizant cu aerosoli* (1967/70) – *antiperspirant – spray deodorant/deo-spray*; *surtuc* (înv. sau peior.; fr. *sur tout*) – *sacou* (germ. *Sakko*; uzual, şi pentru *blezer* sau *taior*) – *haină bărbătească – veston* (acum doar *haină militară*; în Transilvania, *haină bărbătească*); *deux pièces* (fr.; acum foarte rar) – *taior* (tot mai rar; fr. *tailleur*) – *costumaş*; *trenci* (acum foarte rar; engl. *trechcoat*) – *balonzaid* (acum foarte rar; germ. *Ballonseide*) – *fulgarin* şi *fâş* (acum foarte rar) – *impermeabil* (foarte frecvent; fr. *imperméable*).

12. Creşterea cantitativă explozivă a acronimelor din inițiale: *ABS*, *IT*, *SAP*, *QMS (QS)*, *PC*, *CV*, *USB*, *ATV*, *ATM*, *ABS*, *QS*, *SRL*, *SA*, *CCI*, *RC*, *LCD…*

[23] TV CINEMAR Baia Mare, *Viața în alb şi negru*, 02.02.08, 19:00.

[24] Spre exemplu: Doamna A., 60 de ani, în conversație cu reporterul (Glasul Maramureşului, AXA TV, 12.06.07, 18:00), nu înțelege cuvintele *final*, *separare*, *caracteristic*, *concurență*, *produse de pe piață*, cunoaşte doar modalități de exprimare în varietatea locală: *sfârşit*, *despărțire*, *a vinde ceva mai bun ca altul*, *cum este ceva* (pentru *caracteristic*). Intervievata înțelege cuvântul *piață* şi răspunde: „da puteți merge la piață cu el” (săpun de casă). Lipsa de cultură şi informație, toleranță, abilitate şi adaptare comunicativă a reporterului, dar şi a celui ce a decis privitor la misiunea acestuia ar fi dus la eşecul comunicării, dacă nu ar fi existat bunăvoință şi efort comunicativ din partea intervievatei.

[25] Tot în domeniul concurenței intralinguale, la generația de 14–15 ani, se manifestă distorsiunea de sens: sintagma *om de la țară,* chiar *fermier*, este utilizată în loc de *țăran*, asociat mai nou şi mai degrabă cu *necioplit*, *bădăran* (ca în „bă țărane!”, „nu fi țăran!”), decât cu o categorie socioprofesională. Sensul cuvântului *drogherie* este asociat exclusiv cu *droguri* şi nicidecum cu tradiționalul comerț cu produse pentru igiena corpului şi a mediului.

BDD-V387 © 2009 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:50:38 UTC)

13. Creşterea numărului de cuvinte compuse: *superviteză*, *extraporţie*, *extraopţiune*, *alintaroma*, *euroscepticism*, *supermame*, *supernanny*, *telemuncă*, *electrovechituri*, *căpşulapte*, *vanilapte*, *ciocolapte*, *flexicredit*, *megacontul…*

14. Creşterea explozivă a numărului de *cuvinte artificiale* sau cu grafie modificată[26]**:** *Bonux*, *nutri day*, *multiquick*, *Artima*, *Rotranscor*, *Rodipet*, *Drusal*, *Vital*, *Romgaz*; *Yop*, *Tnuva*, *Millimia*; *Armany*, *Ambassador…*

15. Colocaţii inedite, terminologizate: *minute naţionale/incluse/gratuite/în reţea/nelimitate, pachet digital…*

16. Invazia de *logo*-uri, mai mult sau mai puţin reuşite sau corecte[27]**.** Distorsiune: la nivelul emiţătorului (intenţia de manipulare a receptorului, uneori cod cultural diferit, prin globalizarea limbajului de advertising sau în logo la produs românesc, lipsa culturii lingvistice), la nivelul codului (manipularea limbii), la nivelul receptorului (distorsiuni de sens)…

Al meu Quelle; *Alege să fii sănătos*; *La fel de natural ca şi grija*; *Ave puiul tău în fiecare zi.*

17. Românizarea/integrarea temporară, ocazională etc., prin traducere (pseudo-traducere) **sau pe fond de lacune lexicale.** Cauze ale distorsiunii: la emiţător; tipul: codare defectuoasă; motivul: lacune lexicale, nivel cognitiv, cultural deficitar

risturnul (reducere de preţ); *bruschete* (felii de pâine prăjită; it. *bruschetti*).

18. Instabilitatea formei (inclusiv ortografică) **a unor termeni mai vechi sau de curând transferaţi sau formaţi după model şi asimilaţi integral**

consumism vs *consumerism*; *asomare* vs *asomatare*; *oleaduct* (National TV, Ştiri, 16.08.08,19:00) vs *oleoduc* (DEX online), *pre-închiriere* vs *preînchiriere* (The Money Channel, 22.04.08, 17:10).

19. Utilizarea unor termeni arhaici specifici limbajului profesional religios. Cauze ale distorsiunii: la emiţător şi receptor; tipul: lipsa de concordanţă a repertoriului; motivul: utilizarea de către emiţător a unui limbaj special arhaic

Întâistătător al Bisericii Ortodoxe Române; preafericitul Daniel, *întronizat…* (Antena 2, *Ţara pe care o meritǎm*); aici *nevoiau* peste 300 de călugări în locaş ridicat prin *râvna*

[26] Produse în limba română sau preluate pe diferite căi de comunicare**,** pe bază de etimon latin, grec, englez, prin anagramare ori alte metode, sau aleatoriu, pentru denumiri de societăţi comerciale, serii de produse, manifestări şi evenimente, reţele de telefonie mobilă, *cuvintele artificiale* servesc la identificarea organizaţiilor (de producţie, retail, servicii, nonprofit etc.), a produselor şi mărcilor/brandurilor. Deoarece şi în economie un fonem/grafem diferenţiază cotaţii, valori, preţuri, asemănarea dintre numele unui *brand* şi numele unei mărci oarecare este în avantajul acesteia din urmă şi nu de puţine ori, litigiile iscate se soluţionează de către instanţa de judecată (spre exemplu litigiul *Santal* vs *Santé*).

[27] *Meine Quelle* este în limba germană şi pentru germani un concept şi un referent: o firma de tradiţie; lingvistic, există congruenţă între atribut şi substantiv; *Al meu Quelle* nu înseamnă nimic, pentru majoritatea consumatorilor români, iar acordul între *meu* şi un substantiv care termină în vocală nu este specific limbii române; în cazul logo-ului *Alege să fii sănătos*, ar fi fost mai firesc *Alege sănătatea* sau *Optează pentru sănătate*, deoarece am auzit *Alege şi fii sănătos*, cu scopul generării comicului de limbaj. Pentru vorbitorul român, *natural* şi *grija* nu fac parte din acelaşi câmp semantic asociativ, deoarece colocaţia frecventă este *grija firească*. Cinismul logo-ului firmei *Ave* este impardonabil[27]. Între distribuţia lui *chicken* (Webster's: 1994) în limba engleză (*the flesh of the chicken*, *fried chicken* etc., iar pentru sensuri figurate, *chicken* 'a young or inexperienced person' sau 'gagică', 'tipă', 'puicuţă' şi *chicken aut*, *chickenhearted* pentru 'laş', 'timid', ori alte sensuri peiorative) şi *Puiu* sau colocaţia *puiul mamei* în limba română (antroponim/apelativ/expresii de alint) este o distanţă foarte mare.

BDD-V387 © 2009 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:50:38 UTC)

celor ce duceau *viaţă de obşte* (B1 TV, Urania, 03.01.08, 15:30).

20. Umor de limbaj (distorsiunea ca bază a creativităţii)
întronizarea noului decan; e *configurabilă* iubita lui Miron Cozma, dacă s-a dus la Timişoara să-şi pună *silicoane*; ca maşina pe care o cumperi *cheală/coajă* (Miu/Anghel, Europa FM, 03.06.08); am ajuns de la *limba de lemn* la *lingura/sapa de lemn* (Axa TV local, Vaida, 2008); ce faci *de summit*? (Radio şi TV în luna mai/aprilie 2008); *Micing* de 1 Mai (titlu de rubrică/actualităţi TV; *meeting* + *mici*); Parlamentul e un *sit-com* (engl. *sitting comedy*: „comedie şezând") etc.

După 1989, utilizarea unor termeni arhaici, specifici limbajului religiei, în ştiri, reportaje, documentare pe teme specifice, terminologia politică, informatică ori din chirurgia estetică, oferă vorbitorului material lingvistic, pentru a crea umor de limbaj, prin interferarea stilurilor funcţionale[28].

20. Aspecte inexplicabile şi impardonabile. Cauze ale distorsiunii (inclusiv decizia de difuzare): la emiţător; tipul: codare defectuoasă; motivul: lipsa culturii lingvistice, nivel cultural-educaţional deficitar, incapacitatea de a prevedea efecte pe termen lung
...portocaleu (pentru a rima cu *leu*; reclamă *Dero*, aug./sept. 2008); *mai m-am gândit la ceva* (urmată de „vezi c-aşa se spune"; reclamă cu văcuţa Fulga, aug./sept. 2008); [pe copil] *l-am adus că va fi viitorul naţionalist al României* (membru PRM/şedinţă; *Ştiri: Tribunul se întoarce*, 05.09.08, 18:30); **altele:** *Vestem* vs *Veştem*, *Şomcuţa Mare* vs *Şomcuta Mare* ş.a.: toponime fără diacritice; *Scafandrierii* (TVR Cultural 08.08.08, 19:46) vs *scafandri*.

6. Câteva concluzii

6.1. Din perspectiva *comunicării lingvistice* şi *culturale*, vocaţia europeană a societăţii, culturii şi civilizaţiei româneşti din toate timpurile se susţine şi prin experienţa de comunicare multilingvă, multi- şi interculturală, prin receptivitatea alternativă, specifică şi tradiţională determinată de epoci, sfere de influenţă şi interese, dar edificată pe dăinuirea istorică de enclavă romanică în spaţiul european.

6.2. Printre cauzele lingvistice şi extralingvistice ale receptivităţii vorbitorului/comunităţii de vorbitori români contemporani faţă de pătrunderea *elementelor de limbă engleză* s-ar putea menţiona:

a. constituirea istorică a permisivităţii limbii române în contextul sociopolitic, istoric-geografic al formării şi evoluţiei acesteia şi receptivitatea vorbitorului/ comunităţii de vorbitori la elementele de contact;
b. lenea/comoditatea vorbitorului;
c. limbaje profesionale internaţionale: opţiunea pentru termeni (monosemantism);
d. bilingvismul unor generaţii (noi); bilingvismul unor categorii profesionale;
e. posibilitatea opţiunii pentru învăţarea limbii engleze pe cale instituţională;
f. limba engleză ca limbă a unei economii de succes/cuceritoare/învingătoare;

[28] Numeroase creaţii lingvistice sau refuncţionalizări ale unor cuvinte în scopul creării comicului de limbaj au existat şi înainte de 1989: *Pentru munca pe tractor/Folosiţi Cristian Dihor* (în film, 1981); *adidaşi de porc* (picioare de porc); *takimuri* („japonizare" a termenului de specialitate *tacâm de pui*; *lambade* (*pastramă de pui*: picioarele şi partea inferioară a coloanei vertebrale; *lambada*, dans din Caraibe, la modă în 1989); *decreţel*, *decreţei* (copil/generaţie de copii născut/-ţi după interzicerea prin *decret* a întreruperii de sarcină); *nechezol* (surogat/erzaţ de cafea, năut, sau cafea cu năut).

BDD-V387 © 2009 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:50:38 UTC)

g. limba engleză – condiție și premisă ca individul/organizația să devină *global player*, accesul la resurse, garanția ascensiunii profesionale;
h. contactul cu limba engleză pe canalele globalizării economiei, culturii, mediilor de informare, domeniilor vieții sociale manifest cu preponderență în discursul specific domeniilor: informatică, advertising, telefonie, financiar-bancar, bursier, asigurări, tehnologii de vârf/producție materială, retail, show-biz, modă, muzică, cultura de întreprindere, design, cosmetică, turism, sport, timp liber/spa/ wellness;
i. lipsa diacriticelor în limba engleză.

6.3. În domeniile menționate la punctul h, discursul lingvistic, limba, cuvântul sunt cele ce „vând" produsul. Preocuparea pentru înțelegerea și utilizarea limbajelor acestor domenii depinde și de puterea economică a individului, de accesul/lipsa de acces la acestea, cu toate că produsele specifice sunt destinate consumului de masă. Astfel, în România contemporană, domeniile enumerate sunt de interes, mai cu seamă, pentru nucleul dinamic al societății care este și cel mai receptiv, adică populația activă, tineri, copii și adolescenți, mai ales din mediul urban, deoarece circumscriu interesele majore ale acestora: *banii*, *cariera*, *divertismentul*, *imaginea*.

6.4. Din perspectiva *limbii*, cuvintele sunt libere să se nască „acasă" sau să vină de undeva, să fie asimilate sau să și moară, în sistemul deschis al vocabularului unei limbi oarecare, în baza capacității sale de asimilare și autoreglare. Elementele de transfer vor fi percepute inițial ca distorsiune, dar acceptanța, validarea și legitimarea lor de către comunitatea de vorbitori, aprecierea valorii lor duce la integrare. Din perspectiva distorsiunii, *transferul dintr-o limbă în alta* și *eroarea repetată* (de structură, nu de lectură), într-o limbă oarecare, parcurg același drum:

Contact (între limbi) → *transfer* (distorsiune) → *cuvânt străin* (acceptanță/legitimare/validare/valoare comunicativă/economică) → *împrumut* (integrare).

Într-o limbă oarecare, *eroarea* (cognitivă, de codare etc.) → *distorsiune*, transmisibilă prin practica vorbitorilor și sancționată de media → acceptanță, legitimare, validare („se poate și așa") → *normă* („așa e corect", integrare).

6.5. Fenomenele și tendințele de la punctele 6.4, 6.5, 6.6, 6.7 și alte câteva au loc simultan cu elaborarea de produse lingvistice în contextul urgenței armonizării legislative și reglementărilor în toate domeniile de interes al UE după 2007 sau au avut loc înainte de aderarea României la aceasta, drept consecințe ale procesului de:

a. armonizare cu limbajul ce reflectă realitățile UE;
b. armonizare cu limbajul globalist și în scopul: ba. reflectării realităților generate de globalizare; bb. concurență în utilizarea unor termeni motivată de: bba. economia limbajului în legătură cu marcarea unor trăsături minimal distinctive suplimentare și crearea de termeni (scop: monosemantism); bbb. influența traducerii; bbc. influența culturii organizaționale (a *global players*);
c. alte temeiuri (intenția vorbitorului: prestigiu, incluziune în grup, cerința angajatorului; mobilitate, mișcări de populație ș.a.);
d. cerințele în privința limbajului unor documente (*traducerea în limbaj european* ca politică lingvistică, aplicată prin instruiri, workshop-uri, seminarii, training-uri în cadrul organizațiilor etc.).

BDD-V387 © 2009 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:50:38 UTC)

6.6. Modul de utilizare a limbii române sub aspectul competențelor cognitive, lexicosemantice şi structurale, corelate cu comportamentul lingvistic comunicativ al vorbitorului în interacțiunea socială, atitudinea sa față de interlocutor/limbă/temă generează distorsiuni în comunicarea lingvistică. Din perspectiva *utilizării limbii*, încălcarea regulilor specifice sistemului, difuzarea/diseminarea în masa vorbitorilor a unor forme de combinare, flexiune, congruență eronate, lipsa de cultură lingvistică, de educație a competențelor comunicativ-funcționale, pentru o comunicare reuşită şi în pas cu vremea, confuzia dintre democrație şi libertatea de a încălca legi şi reguli transformă *eroarea* în stângăcie şi nesiguranță comunicativă, legitimează şi integrează distorsionarea, diluează fermitatea sistemului ceea ce atrage, printre altele, şi proasta gestionare a elementelor lexicale preluate din limbi donatoare. Tot această libertate confuz gestionată duce la neînțelegeri, interpretări, ofense, distorsionează comportamentul social şi generează stări conflictuale

6.7. Distorsionare în comunicarea lingvistică nu este atunci când un vorbitor utilizează varietatea locală, operează intralingual comutări între varietățile *low* şi *high* ale limbii materne, ori interlingual, între limba română şi o limbă de contact. Distorsionarea nu înseamnă utilizarea limbajelor speciale, profesionale ori marginale. Consider că distorsionarea comunicării lingvistice are drept cauză în primul rând utilizarea limbii cu modificări de structură, rezultate din repetarea de erori punctuale, transmisibile prin multiplicatori şi difuzori de mare impact, printre care profesori, preoți, jurnalişti de presă scrisă şi audiovizuală, oameni politici şi, în al doilea rând, distorsiunea culturală, prin manifestarea lingvistică a unor personaje ce au acces la public prin mijlocirea mediilor audiovizuale.

6.8. Consider că distorsionarea în comunicarea lingvistică în limba română este urmare a predării-învățării limbii române pe cale instituțională, doar ca disciplină şcolară în sine şi pentru sine, iar în spațiul de comunicare, în practica de utilizare a limbii de către vorbitor/-i, aceasta pare un mijloc artificial şi dificil de manevrat, în lipsa deprinderii de aplicare a unor modele funcționale, comunicative şi conforme cu structurile care nu se schimbă, ceea ce determină cultivarea libertății, nu sub aspectul creației lingvistice, ci ca încălcare a regulilor de sistem. Astfel,

ceea ce pare a fi distorsiune în limba română (prin *code switching*, *language mixing*, transfer, romgleza) şi afacereză (la nivelul unei limbi române *for special pourposes*) este de fapt performarea demontării de distorsiuni în transpunerea realității în limbaj, adică apropierea structurii de adâncime de cea de suprafață, având ca rezultat dezambiguizarea limbajului;
distorsiunea reală, aici la nivelul receptorului, duce la elitizarea utilizării limbii (nu toți receptorii pot decoda), iar, pe termen lung, la o limbă română modificată (de către emițător).

în discursul în limba română, fără distorsiuni prin *code switching*, language *mixing*, transfer, romgleza, sau la nivelul unei limbi române *for special pourposes* (afacereza), în practica de comunicare a vorbitorului de nivel *mediu* spre *înalt*, de profesie multiplicator de limbă, distorsiunea apare din cauze cognitive, de competență lingvistică şi culturală, la codare;
erorile acumulate şi transmisibile, acceptanța față de distorsiunea de sens şi structură are ca efect modificarea normei şi ambiguizarea discursului, identificarea creativității cu libertatea de intervenție în structură, scăderea valorii economice a limbii române şi eşecul ca limbă de comunicare, restrângerea circulației în domeniile socioeconomice şi la generațiile noi.

BDD-V387 © 2009 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:50:38 UTC)

6.9. În consens cu Kaplan şi Baldauf (1997: 155–156), limba joacă numeroase roluri în dezvoltarea economică şi socială națională şi internațională, iar valoarea sa este indice al aprecierii de către o comunitate relevantă. Ce se întâmplă însă dacă nu numai pentru o anumită comunitate (de producție şi de afaceri), ci şi pentru multe altele, o limbă străină trece înaintea limbii materne, paralel cu scăderea nivelului de competență al vorbitorilor în această limbă maternă?

6.10. Tratarea didactică a structurilor corecte şi implementarea lucrului cu modele, a unor tehnici de comunicare eficientă, pentru evitarea distorsiunii la codare şi decodare, la emițător şi receptor, ar duce la creşterea valorii economice a limbii române, în sensul aprecierii sale ca mijloc de comunicare de către toate generațiile şi în toate mediile socioprofesionale şi economice.

Bibliografie

Auer 1998: Peter Auer, *Code-switching in Conversation: Language Interaction and Identity*, London, Routledge.

Bodmer 1955/1997: Frederick Bodmer, *Die Sprachen der Welt*, Parkland Verlag, Köln.

Bußmann 2002: Hadumod Bußmann, *Lexikon der Sprachwissenschaft*, 2. Auflage, Stuttgart, Alfred Kröner Verlag.

Gernalczik 2000: Dr. Nadia Gernalczik, *Vom Relativismus zur Verantwortung: Sprache und Geld als konventionelle Werte* în *Forum Wirtschaftsethik*, 3/2000, Theorie, http://www.akademie-rs.de/wirtschaftsethik/heft3_00/bericht3.htm (07.07.07).

Glasersfeld 1995: Ernst von Glasersfeld, *Die Wurzeln des „Radikalen" Konstruktivismus* în *Die Wirklichkeit des Konstruktivismus zur Auseinndersetzung um ein neues Paradigma*. Hans Ruedi Fischer (Hrsg.), Heidelberg, Carl Auer Verlag, p. 35-46.

Gumperz 1982: John J. Gumperz, *Discourse Strategies*, Cambridge, Cambridge UP.

Habermas 2000: Jürgen Habermas, *Conştiință morală şi acțiune comunicativă*, versiune românească, traducere de Gilbert Lepădatu, Bucureşti, Editura All Educational.

Preston, Niedzielski 2000: Dennis R Preston., Nancy A Niedzielski, *Folk Linguistics Trends in Linguistics*, Berlin, Mouton de Gruyter.

Kaplan, Baldauf, 1997: Robert B. Kaplan, Richard B. Baldauf jr. *Language Planning: From Practice to Theory*, Clevedon, Multilingual Matters.

Poplack 1980: Shana Poplack, *Sometimes I'll Start a Sentence in Spanish Y TERMINO EN ESPANOL. Towards a Typology of Codeswitching*, in „Linguistics", no. 18 (7/8), p. 561–618.

Reiter 1995: Robert Reiter, *Die Eurolinguistik und Osteuropa*, in *Institutionen der Osteuropaforschung*, Berliner Osteuropa Info, p. 51–52.

Krefeld 2004: Thomas Krefeld, *Einführung in die Migrationslinguistik*, Tübingen, Gunter Narr Verlag.

Nelde 1980: Peter Hans Nelde, *Sprachkontakt und Sprachkonflikt*, în *Zeitschrift für Dialektologie und Linguistik*, Beihefte, Heft 32, Wiesbaden, Franz Steiner Verlag.

Steiger 2006: Kerstin Steiger, *Code-switching*, Mannheim, GAIS-IDS.

Stureland 2001: Per Ure Stureland, *Eurolinguistik und Europäistik als Fächer an Universitäten*, în „Linguistik online", no. 8, 1/01, www.linguistik-online.com/1_01/ Ureland. html 06.07.2007.

Țurcanu 2005: Rodica-Cristina Țurcanu, *Sprachkontakterscheinungen: Rumänisch-Deutsch-Ungarisch in Baia Mare und Umgebung*, Cluj-Napoca, Editura Risoprint.

Țurcanu 2008: Rodica-Cristina Țurcanu, (coord.) *Transfer de tehnologie – transfer de terminologie*, *studii asupra comunicării în condițiile fenomenului de contact lingvistic*

BDD-V387 © 2009 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:50:38 UTC)

în mediul economic din perspectiva spațiului de comunicare, Baia Mare, Editura Universității de Nord/Cluj-Napoca, Editura Risoprint.

Țurcanu 2006: Rodica-Cristina Țurcanu, *Rumänisch-Deutsch-Englisch: Sprachkontakt- und konflikt, am Beispiel einer Trainingsveranstaltung*, comunicare la *VII. Tagung der Germanisten aus Rumänien*, Timişoara, mai 2006.

Țurcanu 2007a: Rodica-Cristina Țurcanu, *Asupra limbii române ca limbă de încredere*, in *Philologica Jassyensia*, anul III, nr. 2, Asociația Culturală „A. Philippide" (editor), Iaşi, Editura Alfa, p. 307–325.

Țurcanu 2007b: Rodica-Cristina Țurcanu, *Zigeuner in Rumänien – Zigeuner in Europa: eine Frage der mehrfachen Identität – eine Frage der mehrfachen Verantwortlichkeit* la Conferința Mondială *KCTOS: Wissen, Kreativität und Transformationen von Gesellschaften*, Sektion: *Minoritäre Sprachen und Kulturen*,Viena, 6–9 dec. 2007, www.inst.at/kctos/index.htm.

Țurcanu 2007c: Rodica-Cristina Țurcanu, *Experiența de comunicare inter- şi intraculturală în România, reflectată în toponime, antroponime, apelative, frazeologisme, proverbe, zicători şi vorbe de ocară ce conțin etnonime*, în *Români majoritari/Români minoritari: interferențe şi coabitări lingvistice, literare şi etnologice*, volum îngrijit de Luminița Botoşineanu, Elena Dănilă, Cecilia Holban, Ofelia Ichim, Iaşi, Editura Alfa, p. 365–379.

DEX online (2008).

Eurobarometer 2006: Eurobarometer, Special Eurobarometer 243/Wave 64.3 – TNS Opinion & Social, European Commission *Europeans and their Languages* Fieldwork: November–December 2005 Publication: February 2006, Summary, p. 1–2 (06.07.2007).

Eurobarometer survey 2006 (09.07.07).

Eurolinguistik-suchmappe.de (11.07.07).

EuroLinguistiX 2007: EuroLinguistiX (EliX), ed. by Joachim Grzga: Varia, http://www1.ku-eichstaett.de/SLF/EngluVg1SW/EliX/Varia.htm (06.07.2007).

Europa-Rapid-Press Releases 2007: *Effects on the European Economy of Shortages of Foreign Languages Skills in Enterprise* în *Europa-Rapid-Press Releases*, http://europa.eu/rapid/press Releases Action.do… (01.08.2007).

http://ec.europa.eu/education/policies/lang/languages/eurobarometerreport_de.pdf.

http://fr.wikipedia.org/wiki/Programmation_neuro-linguistique (05.11.2007).

http://www.minderheiten.org/roma/ueberblick/2.2.timeline.htm (05.11.2007).

http://www.PsyVig.com (08.11.2007).

http://www.sensus.bepnl1.html (05.11.2007).

Metamodell – NLPedia Metamodell, http://www.nlpedia.de/wiki/Metamodell (08.09.2008).

NLP.at-Das NLP Lexikonm, www.nlp.at/lexikon_neu/show.php?input=161 (08.09.2008).

Techniques NLP PNL lexique, http://www.sensus.bepnl1.html (08.09.2008).

Verzerrung-NLPedia Verzerrung [Distorsion], http://www.nlpedia.de/wiki/Verzerrung (08.09.2008).

Webster*'s Encyclopedic Unabridged Dictionary of the English Language*, Gramercy Books, New York/Avenel, 1994.

www2.hu-berlin.de/ni/institut/jahresberichte/jb2006/… (11.07.07).

European terminological harmonization and distortions of the linguistic discourse in the *new* Romanian: between the tribute paid to the language of globalization and the advantages of the terminological monosemantics

The paper discusses aspects of the communication in Romanian (after 1989 and especially after Romania's adheration to the EU in 2007), translation problems from/into

BDD-V387 © 2009 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:50:38 UTC)

Romanian, loan words and meaning changes, the *Romglish* and *Business Romanian*, aspects of the *european language* in the context of the globalization of the English language and the social, economic and cultural realities, based on a data corpus (prelevation sources: media, advertising) and related to structural defaults in the Romanian discourse as well.

Baia Mare, România

BDD-V387 © 2009 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:50:38 UTC)